Τα πάθη και η θεραπεία τους (Ιερομόναχος Βενέδικτος Αγιορείτης)

Categories : ΒΙΒΛΙΑ

Date : 17 Ιανουαρίου, 2019

"*... Ούτε ακάθαρτος καθρέπτης μπορεί να δεχθή τις αντανακλάσεις των εικόνων, ούτε ψυχή που είναι κατειλημμένη από τις βιοτικές φροντίδες και σκοτισμένη από τα πάθη τον σαρκικού φρονήματος, μπορεί να υποδεχθή τις ελλάμψεις του Αγίου Πνεύματος*".

(Μ. Βασιλείου, επιστολή 210, Προς τους λογιωτάτους της Νεοκαισαρείας, ΕΠΕ 3,188)

Γενικά

Ο αιώνας μας θεωρείται ως αιώνας που η τεχνολογία έχει φθάσει σε πολύ μεγάλα ύψη. Παρόλα αυτά όμως ο άνθρωπος, **ο εσωτερικός κυρίως άνθρωπος, δεν έχει ειρήνη**. Κυριαρχείται από το άγχος. Ψάχνει για την ειρήνη και αυτά που βρίσκει είναι **υποκατάστατα της ειρήνης**.

Η ψυχιατρική κατέχει την πρώτη θέση λόγω της ανασφάλειας που αισθάνεται ο σύγχρονος άνθρωπος, **ο άνθρωπος του άγχους και των νευρώσεων**.

Αποτέλεσμα της ανασφάλειας αυτής είναι η φιλαυτία και ο εγωκεντρισμός του ανθρώπου σε υπερβολικό βαθμό. Είναι πάθη τα οποία αποκόπτουν τον άνθρωπο από τον Θεό.

Στην σημερινή αυτή κατάσταση - αποτέλεσμα της μεγάλης προόδου της τεχνολογίας - ο λόγος των αγίων Πατέρων για τα πάθη και τη θεραπεία τους είναι ιδιαίτερα επίκαιρος.

Η διδασκαλία των Πατέρων για τα πάθη και την θεραπεία τους, δεν είναι προϊόν επιστημονικής και ψυχολογικής γνώσεως. Είναι καρπός μιας βαθειάς πνευματικής εμπειρίας που αποκτήθηκε υστέρα από σκληρούς αγώνες και δοκιμασίες πολλών ετών. Σημειώνει σχετικά ο **αββάς Ισαάκ ο Σύρος**: "*Αξιωθείς μεγάλων αντιλήψεων εκομισάμην εαυτώ πείραν εκ των μακρών χρόνων... Τούτων απάντων εν πείρα γέγονα*".

Οι Πατέρες δεν γράφουν εγχειρίδιο ηθικής. Δείχνουν τον δρόμο και τον τρόπο για να οδηγηθεί ο άνθρωπος με την κάθαρση από τα πάθη, στην απάθεια και την θέωσι.

Η αιχμαλωσία του συγχρόνου ανθρώπου στα αισθητά πράγματα και η υποδούλωσίς του στα πάθη κλείνουν τον δρόμο για την κοινωνία με τον Θεό.

Ο άνθρωπος, τονίζουν οι Πατέρες, πρέπει να προχωρήση στην κατά Θεόν ελευθερία. Αυτό γίνεται με την μεταστροφή των παθών σε αγαπητική διάθεση για τον Θεό, ώστε έτσι να μπόρεση να οικειοποιηθεί την σωτηρία και να οδηγηθεί στην θέωση.

Ορισμός και προέλευσης των παθών

Πάθος είναι η επανάληψις και σταθεροποίησις μιας ηθικής ασθένειας, μιας αμαρτίας π.χ της πλεονεξίας, της μέθης, της ακολασίας.

Ενώ ένα αμάρτημα είναι μία μεμονωμένη ηθική πτώσις, μία συγκεκριμένη παράβασις του ηθικού νόμου, το πάθος είναι ριζωμένη κατάστασης κακίας, είναι η κατάληψις της ανθρώπινης ψυχής από την ηθική ασθένεια. Η αμαρτία έχει γίνει κυρίαρχος της ψυχής. Δεν την προσβάλλει πλέον από έξω. Την έχει υποδουλώσει σε πράγματα και καταστάσεις. Είναι ανίκανη να αντιδράση.

Είναι το πάθος διαστροφή των ψυχικών δυνάμεων. Παρά φύσι κατάστασις και κίνησις της ψυχής. Και όπως τονίζει ο **αγ. Ιωάννης της Κλίμακος**, "*το πάθος εν τη φύσει ου πέφυκε· ου γαρ εστίν κτίστης παθών ο Θεός*". Οντολογικά δηλαδή τα πάθη συνδέονται με την ανυπαρξία, αφού η ανθρώπινη φύσις δημιουργήθηκε από τον

Θεό χωρίς το κακό μέσα της. Και αφού ο Θεός είναι απαθής και η ψυχή του ανθρώπου "*φυσικώς απαθής εστι*".

"*Μετά τον θάνατον*", θα μας πει ο **ι. Χρυσόστομος**, "*και ο των παθών επεισήλθεν όχλος τη ψυχή*". Δηλαδή **τα πάθη δεν είναι φυσική κατάστασις της ψυχής**. Εμφανίζονται στον άνθρωπο εκ των υστέρων, μετά την αμαρτία.

Ακόμη **τα πάθη είναι ασθένεια της ψυχής**, "*Τα πάθη αρρώστια εστί της ψυχής. Κακία νόσος εστί της ψυχής*".

Η ψυχή είναι υγιής όταν δεν έχει πάθη.**Υγεία της ψυχής είναι η αρετή**. **Η υγεία προϋπάρχει της ασθενείας**. Επομένως η νόσος έρχεται αργότερα. Δεύτερη στην τάξι. **Είναι αδύνατον να υπάρχη μία φύσις που να είναι συγχρόνως ασθενής και υγιής**, "αγαθή και πονηρά". Αναγκαστικά η μία προηγείται της άλλης.

Ο **Μ. Βασίλειος** θα μας πει ότι "*όταν η ψυχή βρίσκεται στην φυσική της κατάστασι, ζει στον ουράνιο κόσμο· όταν όμως βρεθεί μακριά από την κατάστασι αυτή, τότε βρίσκεται κάτω*". Στην πρώτη περίπτωση είναι απαθής· στην δεύτερη βρίσκεται μέσα στα πάθη.

Όλα αυτά είναι αντίθετα με την σημερινή άποψη που επικρατεί στον κόσμο μας. Σήμερα φυσικός θεωρείται ο άνθρωπος που ικανοποιεί τις όποιες επιθυμίες του. Και αφύσικος εκείνος που αγωνίζεται να κόψη τα πάθη του. "*Θάρθη καιρός*", έλεγε ο **αγ. Κοσμάς ο Αιτωλός**, "*που το άσπρο θα το λένε μαύρο και το μαύρο άσπρο*". Η κακία και τα πάθη δηλαδή θα είναι στο αποκορύφωμά τους.

Ας επανέλθουμε όμως στο θέμα μας.

Διαίρεσις των παθών

Αφού είδαμε τι είναι και πότε εμφανίστηκαν τα πάθη, ας δούμε και τον χωρισμό τους. Υπάρχουν αρετές σωματικές και ψυχικές. Κατ' αναλογία **υπάρχουν και σωματικά και ψυχικά πάθη**. Πάθη που αναφέρονται στο σώμα και πάθη που αναφέρονται στην ψυχή.

Σωματικά πάθη είναι η δίψα, η πείνα, ο ύπνος, κλ.π. Αυτά είναι τα λεγόμενα **αδιάβλητα πάθη**. Ονομάζονται όμως και **ψεκτά**, διότι και η τροφή είναι φθαρτή και ο ύπνος δουλεύει για το φθαρτό και θνητό σώμα, και η θνητή γέννησις των παιδιών χαρίζει στον άνθρωπο μαζί με την ύπαρξη και τη θνητή σάρκα.

Σωματικά είναι επίσης τα πάθη που προέρχονται από τις σωματικές

αισθήσεις, τα πάθη δηλαδή που έχουν τις αφορμές τους στο σώμα , όπως η γαστριμαργία. **Ενώ ψυχικά πάθη είναι αυτά που προέρχονται "*εξ αιτίας ψυχικής*"**, όπως ή υπερηφάνεια.

Υπάρχουν ακόμη τα **μικτά ή σύνθετα πάθη**. Αυτά προέρχονται από τη **συνεργασία ψυχικών και σωματικών δυνάμεων**.

Ακόμη έχουμε **ισχυρά και ασθενή πάθη**. Ισχυρά είναι όσα "*ισχυρώς κατά της ψυχής επανίστανται*". Και ασθενή όσα κινούνται "*κλεψιμαίω τρόπω*".

Τέλος ανάλογα με τον τρόπο που πολεμούν τον άνθρωπο **υπάρχουν πάθη που τον προσβάλλουν φανερά και αλλά που προξενούν μόνο στενοχώρια και θλίψη** · όπως η ακηδία, η λύπη και η αμέλεια.

Αποτελέσματα των παθών

Η παρουσία των παθών έχει τραγικές συνέπειες στην ανθρώπινη ύπαρξη. **α)** Τα πάθη **αιχμαλωτίζουν** και **υποδουλώνουν τον άνθρωπο**, ο οποίος **χάνει την ελευθερία του** και γίνεται δούλος των παθών, **β)Η ψυχή του ασθενεί**. Δεν αισθάνεται τα πνευματικά του χαρίσματα ούτε μπορεί να τα επιθυμήση. Βέβαια "*δεν είναι δυνατόν όλοι να φθάσουν στην απάθεια· μπορούν όμως όλοι να σωθούν, όλοι να συμφιλιωθούν με τον Θεό*" (Κλίμαξ. ΚΣΤ , παρ. νδ). **γ) Τα πάθη στέκονται σαν διάφραγμα και μεσότοιχος μπροστά στις κρυμμένες αρετές της ψυχής**. Και **αν δε γκρεμιστούν αυτά τα τείχη με τις αρετές, δεν μπορούν να φανούν τα πνευματικά χαρίσματα που βρίσκονται πίσω από αυτά**.

Και όπως δεν μπορεί κανείς να βλέπη τον ήλιο όταν υπάρχει ομίχλη, έτσι δεν μπορεί να δη και **το κάλλος της ψυχής** όταν αυτό καλύπτεται από την ομίχλη των παθών.

Τα πάθη είναι σαν κάποια σκληρή ουσία που εμποδίζει να λειτουργήσουν τα διάφορα πνευματικά χαρίσματα στον άνθρωπο. Έτσι **ο άνθρωπος βρίσκεται συνέχεια μέσα στο σκοτάδι και δεν μπορεί να βγει στη χώρα της ζωής και του φωτός**. Ένας φιλάργυρος π.χ. δε γνωρίζει τη χαρά της ελεημοσύνης ούτε ο πόρνος την ηδονή της σωφροσύνης, ούτε ο φιλόκοσμος την χάρη των δακρύων και του πένθους. Όλοι αυτοί βρίσκονται σαν σε μία νυκτομαχία και ψηλαφούν το σκότος. Διότι το φως ανήκει στους αγαθούς και σ' εκείνους που έχουν καθαρίσει την ψυχή τους από τα πάθη.

δ) Έτσι λοιπόν τα πάθη μας διώχνουν από το φως και την ζωή . Και επειδή το φως και η ζωή είναι ο Χριστός, τα πάθη μας διώχνουν από τον Θεό, που είναι η ζωή, και μας οδηγούν στον θάνατο.

Αίτια, αφορμές και προέλευσις των παθών

Από που όμως προέρχονται τα πάθη;

Τα πάθη όπως μας διδάσκουν οι Πατέρες βλαστάνουν πάνω στο έδαφος των **αισθήσεων** και της **μνήμης**. Οι αισθήσεις και τα αισθητά πράγματα του κόσμου, ή κατά την ασκητική ορολογία "**ο κόσμος**", είναι η κύρια αφορμή δημιουργίας των παθών.

Συχνά ένα πάθος δημιουργείται από την **κακή συνήθεια**, από "*την εν τω κακω έξιν*", που παραμένει για μεγάλο διάστημα στην ψυχή του ανθρώπου. Μια αντιπάθεια προσωρινή, για παράδειγμα, μπορεί να εξελίχθη στο πάθος της μνησικακίας, αν δεν δοθή η δέουσα προσοχή. Μία ευτραπελία, σε οργή, θυμό, κ.λ.π.

Η συνήθεια, αν ζητήση κάτι μία φορά, και δεν ικανοποιηθή, εξασθενεί και υποχωρεί. Αν όμως ικανοποιηθεί, εμφανίζεται κατόπιν ισχυρότερη και με μεγαλύτερη απαίτηση.

Είπαμε ότι **τα αισθητά πράγματα είναι κύρια αφορμή για την δημιουργία των παθών**.

Όσο δεν απομακρύνεται ο άνθρωπος από τις αισθητές καταστάσεις είτε σωματικά, με την φυγή, είτε ψυχικά, με την αποστροφή της καρδιάς, δίνει αφορμές στον διάβολο να τον πολεμά από μέσα. Διότι όταν η ψυχή κυριευθεί από τις φοβερές προσβολές των πραγμάτων του κόσμου, αυτές γίνονται προσκόμματα της ψυχής, που την οδηγούν εύκολα στην ήττα και την πτώση.

Η άμετρη επιθυμία για τα αισθητά πράγματα του κόσμου, αντί για τον πόθο της αληθινής αγάπης για τον Θεό, οδηγεί στην παράλογη αγάπη των πραγμάτων του κόσμου, ή και στην υπερβολική αγάπη του εαυτού μας , δηλαδή στην φιλαυτία. Ο άνθρωπος συναρπάζεται από τα αισθητά πράγματα και δε σκέφτεται ούτε ενδιαφέρεται για τίποτε άλλο.

Χρειάζεται **σκληρός αγώνας** για την απομάκρυνση και την απαλλαγή από τα πάθη. Και ο αγώνας αυτός πρέπει να είναι **εκούσιος** και **συνεχής**. Διότι όποιος δεν απομακρύνει τον εαυτό του από **τα αισθητά πράγματα, τα οποία αποτελούν τις αιτίες των παθών**, **έλκεται και σύρεται από την αμαρτία χωρίς την θέλησή του**. "*Ο μη μακρύνων εαυτόν εκουσίως από των αιτίων των παθών, ακουσίως υπό*

της αμαρτίας ανθέλκεται".

Τα αισθητά πράγματα, τα οποία είναι τα βασικά αίτια της αμαρτίας και των περισσοτέρων παθών, είναι: Ο οίνος, οι γυναίκες, ο πλούτος και η ευεξία του σώματος.

Από τα τέσσαρα αυτά αιτία προέρχονται η γαστριμαργία, η πορνεία και όλα τα **σαρκικά πάθη**, η φιλαργυρία, η πλεονεξία, και τέλος η φιλοσωματία και η φιληδονία. Αυτά με τη σειρά τους αποτελούν τις αιτίες ενός πλήθους άλλων παθών.

Γι' αυτό **ο άνθρωπος πρέπει να αγωνίζεται και να μην είναι προσκολλημένος σε αυτά**. Τότε θα κατορθώσει "*νίκη χωρίς αγώνα*". Αν όμως αδιαφορήσει και δεχθεί μέσα του τις προσβολές των αισθητών πραγμάτων, τότε αναγκάζεται να πολεμήσει **διακινδυνεύοντας την πνευματική του ελευθερία**.

Όταν η καρδιά είναι ζωντανή από την παρουσία του Θεού, τότε οι αισθήσεις ταπεινώνονται· όταν όμως οι αισθήσεις διεγείρονται, τότε η καρδιά νεκρώνεται.

Ιδιαίτερα οι Πατέρες αναφέρουν ως **αιτία των παθών την ανάπαυση του σώματος**. Ο **ι. Χρυσόστομοςθεωρεί την σωματική ανάπαυση και γενικά την άνεση και την καλοπέραση ως την χειρότερη μορφή πολέμου. Διότι οι σωματικές απολαύσεις είναι αιτία πολλών παθών.**

Όσο περισσότερο αγαπά ο άνθρωπος την σωματική ανάπαυση, τόσο περισσότερο **παραχωρεί τόπο στα πάθη**. **Αν οι αρετές γεννιώνται από την θλίψη και τη στενοχώρια, τα πάθη γεννιώνται από την ανάπαυση, την καλοπέρασή μας**.

Οι σωματικές απολαύσεις και ηδονές όχι μόνον ενισχύουν τα πάθη, αλλά **ξεριζώνουν και την μικρότερη αντίσταση της ψυχής στα πάθη** . Ιδιαίτερα η σωματική περιποίησης βοηθά τον άνθρωπο να αποκτήση τα πάθη της νεότητος, δηλαδή τα σαρκικά πάθη.

Η χαρά που δεν προέρχεται από την αρετή και γι' αυτό δημιουργεί διάφορες παράλογες καταστάσεις, **δημιουργεί διάφορα πάθη**.

Ακόμη η μνήμη και η φαντασία γίνονται με τον δικό τους τρόπο αφορμές παθών.**Για να δημιουργηθεί το πάθος ο νους την πρώτη ύλη θα την πάρει από την μνήμη**. **Η μνήμη πολλές φορές δίνει τις πρώτες παραστάσεις για την συγκρότηση των παθών**.

Ο άνθρωπος δεν έρχεται σε επαφή με τα πράγματα του κόσμου μόνο με τις αισθήσεις,

αλλά και με την μνήμη των πραγμάτων του κόσμου που ακούει και βλέπει. Με την μνήμη και την φαντασία πολλές φορές ο άνθρωπος στρέφεται στα πράγματα του κόσμου και αιχμαλωτίζεται από τα πάθη.

Την φαντασία χρησιμοποιεί ο διάβολος για να προσβάλλει όσους βρίσκονται μακριά από τις αφορμές και τις αιτίες των παθών "*γαργαλίζων αυτούς, κινήσεις κινών εν αυτοίς, του διαλογίζεσθαι αυτούς εν τοις αισχροίς λογισμοίς και συγκατατίθεσθαι και γενέσθαι υπευθύνους*".

Ο **όσιος Νείλος** θα μας πη ότι **οι προσβολές αρχίζουν από των "*ευτελών φαντασιών*"**. Στην αρχή παρουσιάζονται σαν μυρμήγκια, Αργότερα επιτίθενται σαν λιοντάρια. **Αυτός λοιπόν που αγωνίζεται πρέπει να παλεύη με τα πάθη τότε που είναι σαν μυρμήγκια·** διότι όταν γίνωνται σαν λιοντάρια δύσκολα καταβάλλονται.

Λογισμοί και πάθη

Ο πυρήνας κάθε πάθους βρίσκεται κυρίως στον εμπαθή λογισμό. **Η ύπαρξις του λογισμού δεν αποτελεί πάθος. Ούτε ο άνθρωπος ευθύνεται για την προσβολή των λογισμών. Η ευθύνη του αρχίζει από την συγκατάθεση και την αποδοχή των λογισμών.** Όταν ο άνθρωπος συγκατατεθεί στον εμπαθή λογισμό, θεωρώντας τον ως ωφέλιμο και τον διατηρήση μέσα του για αρκετό χρονικό διάστημα, τότε οδηγείται και στην απόκτηση του αντίστοιχου πάθους. Για παράδειγμα: Υπερηφάνεια δεν είναι ένας απλός λογισμός υπερηφανείας που πέρασε και έφυγε, αλλά η κατάστασις εκείνη που παραμένει στον άνθρωπο, **ο εμμένων λογισμός**.

Μία από τις αιτίες των παθών είναι ο μετεωρισμός της διάνοιας. Κατά τον **Μ. Βασίλειοπροέρχεται από την λήθη της μνήμης της παρουσίας του Θεού** . Όπως λέγει ο **αββάς Ισαάκ ο Σύρος**, **μετεωρισμός είναι ο διασκορπισμός του νου από την παρουσία των πολλών λογισμών** . Και όπως δεν υπάρχουν παιδιά χωρίς μητέρα, έτσι **δεν υπάρχουν πάθη χωρίς τον μετεωρισμό της διανοίας** . Από αυτόν προέρχεται η ακηδία και η πνευματική ψυχρότητα.

Υπάρχει και ο **σωματικός μετεωρισμός**. Είναι η περιφορά από τόπο σε τόπο, οι άτοπες συναναστροφές που οδηγούν σε πτώσεις· ο σκανδαλισμός των οφθαλμών με αποτέλεσμα την πύρωση της σάρκας και εύκολες πτώσεις του νου. **Ακολουθεί η ψυχρότητα για οποιαδήποτε πνευματική εργασία** και σιγά - σιγά η χαλαρότητα σε όλη την πνευματική ζωή. Ακόμη **στο τέλος μερικά πάθη που είχαν νεκρωθή, αρχίζουν πάλι να διεγείρωνται και να ερεθίζουν την ψυχή**.

Οι δαίμονες δημιουργοί των παθών

Κύριοι δημιουργοί των παθών όμως είναι οι δαίμονες . Ο άνθρωπος βρίσκεται συνέχεια κάτω από την επιρροή των δαιμόνων που **προσπαθούν με κάθε μέσο να τον ρίξουν στην αμαρτία και τα πάθη** . Με τους λογισμούς επιτίθενται στον ανθρώπινο νου και εισέρχονται στην ψυχή του με σκοπό να τον καταποντίσουν στην θάλασσα των παθών.

Δεν επιτίθενται σε όλους με τον ίδιο τρόπο και τα ίδια μέσα . Ανάλογα με την πνευματική κατάσταση μεταχειρίζονται διάφορα όπλα και διαφορετικό τρόπο πολέμου. Έναν μοναχό ποτέ δε θα τον πολεμήσουν κατ' ευθείαν με το λογισμό της πορνείας. Πρώτα θα τον πολεμήσουν με την κενοδοξία. Κατόπιν με την κατάκρισι και υστέρα θα αρχίσουν οι σαρκικοί πειρασμοί και πορνικοί πόλεμοι.

Παρά τον μανιώδη τρόπο όμως με τον οποίο ο διάβολος πολεμά τον άνθρωπο, **η τελική έκβασης του αγώνος εναπόκειται στην ελεύθερη θέληση του ανθρώπου**.

Ο διάβολος πολεμάει με πονηρία και επιμονή την ψυχή του ανθρώπου. **Δεν έχει όμως τη δύναμη και το δικαίωμα να ασκήση βία** . Υποβάλλει, αλλά δεν επιβάλλει. Η τελική έκβαση της μάχης εξαρτάται από τον ίδιο τον άνθρωπο.

Τα πάθη μεταξύ τους

Τα πάθη συνδέονται στενά μεταξύ τους. Είναι μία αλυσίδα. Το ένα. προέρχεται από τι άλλο. Ο **αγ. Ιωάννης της Κλίμακας** πολλές φορές χρησιμοποιεί τους όρους **μητέρες των παθών και θυγατέρες των παθών** . Την υπερηφάνεια λ,χ, ακολουθεί πολλές φορές η πορνεία και την οίηση η πλάνη.

Ο μικρόψυχος και δειλός άνθρωπος πάσχει από δύο πάθη: την φιλοσωματία και την ολιγοψυχία. Η φιλοσωματία είναι σημείο της απιστίας, και η ολιγοπιστία μητέρα της κολάσεως που γεννά την ακηδία.

Πολλές φορές το ένα πάθος δίνει τόπο στο άλλο. Στην Κλίμακά του ο**αγ. Ιωάννης ο Σιναΐτης** αναφέρει το εξής: Είδα κάποιον μοναχό που μέσα στην εκκλησία πολεμήθηκε από τον δαίμονα της ακηδίας που τον έριξε στον ύπνο. Ξαφνικά βλέπω τον δαίμονα της κενοδοξίας να διώχνει τον δαίμονα της ακηδίας και να στέλνει τον μοναχό στο ψαλτήριο. Και ενώ πρώτα νύσταζε, τώρα ήταν καλλίφωνος. Και απόρησα

και είπα· Ποιος δαίμονας είναι δυνατότερος;

Πολλές φορές ακόμη και η συναναστροφή με εμπαθή άνθρωπο μπορεί να μας οδηγήση στην εμπάθεια. Γι' αυτό και τονίζουν οι Πατέρες: "*Κρείσσον λέοντι συνοικείν ή ανθρώπω υπερηφάνω*". Υπερηφάνω μη συνοικήσης διά να μην αφαιρεθή από πάνω σου η ενέργεια του Αγίου Πνεύματος.

Η αλληλεγγύη μεταξύ των παθών είναι μεγάλη. Αλλά και ο αριθμός των παθών αρκετά μεγάλος. Ο **όσιος Πέτρος ο Δαμασκηνός** αναφέρει στην Φιλοκαλλία 275 περίπου πάθη. Τα κυριώτερα όμως, **αι ρίζες όλων των παθών είναι α) φιληδονία, β) η φιλοδοξία και γ) η φιλαργυρία.**

Φιλαυτία, γαστριμαργία, πορνεία.

Η φιληδονία προέρχεται από την φιλαυτία, η οποία αποτελεί απαρχή όλων των παθών. **Φιλαυτία είναι η υπερβολική αγάπη του εαυτού μας** . Όταν ο άνθρωπος δε σκέπτεται το Θεό, αλλά μόνο τον εαυτό του, τότε γίνεται φίλαυτος.

Το πρώτο πάθος που προέρχεται από την φιλαυτία είναι η γαστριμαργία. **Γαστριμαργία είναι η άλογη χρήση τροφής**. Η υπερπλησμονή της γαστρός με αποτέλεσμα ο νους να μένη αργός. Διότι "*παχεία γαστήρ λεπτόν νόαν ου τίκτει*". Γιατί; Διότι η γαστριμαργία προκαλεί ζάλη στο κεφάλι και βάρος στο σώμα μαζί με ατονία. Έτσι ο άνθρωπος εγκαταλείπει το πνευματικό του έργο, επειδή έρχεται σε αυτόν η οκνηρία. Ακολουθεί η πνευματική σκότισις και πνευματική ψυχρότητα της διανοίας, ο μετεωρισμός των λογισμών και η ταραχή την ώρα της προσευχής. Τα μέλη του σώματος παραλύουν και ο άνθρωπος βρίσκεται "*πεπλησμένος χαυνώσεως*". Ο νους γίνεται αδιάκριτος και περιέρχεται "*όλην την γην*". Φαντασίες αισχρές και άτοπες εικόνες μολύνουν ακόμη και το σώμα στον ύπνο. Οι πονηροί λογισμοί βρίσκονται στο αποκορύφωμά τους. Έτσι μπορεί κανείς να καταλάβη τον λόγο για τον οποίον **ο αγ. Ιωάννης της Κλίμακος μετά τον λόγο για την γαστριμαργία τοποθετεί τον περί πορνείας λόγο**. Διότι νομίζω, λέγει, **η πρώτη είναι μητέρα της δεύτερης**.

Καθώς λοιπόν το σύννεφο σκεπάζει το φως της σελήνης, έτσι και οι ατμοί της χορτασμένης κοιλίας, οι αναθυμιάσεις των φαγητών και των ποτών διώχνουν από την ψυχή την σοφία του Θεού. Και όπως η ομίχλη σκοτίζει την ατμόσφαιρα, έτσι και η γαστριμαργία τον φιλόθεο νου. Και όταν κανείς δεν έχει καθαρό νου, δεν μπορεί να ασχοληθεί με πνευματικά πράγματα. Όπως ακριβώς είναι λάθος μία πόρνη να ομιλεί περί σωφροσύνης.

Και όπως **από τη νηστεία προέρχεται η σωφροσύνη**, έτσι **από τη γαστριμαργία προέρχεται η πορνεία και οι διάφορες σαρκικές κινήσεις**. Από αυτές μολύνονται οι λογισμοί και από την εμπαθή πύρωση των μελών του σώματος χάνεται η σωφροσύνη. Εμπαθείς είναι οι κινήσεις που δημιουργούνται στον άνθρωπο, όταν αυτός συναρπάζεται από τα αισθητά πράγματα, από τα πολλά φαγητά και ποτά, τα απρεπή θεάματα, τα οποία ανάβουν την φλόγα των σαρκικών επιθυμιών.

Άλλα πάθη

Με την πορνεία συνδέεται η υπερηφάνεια. Συχνά μάλιστα ακολουθεί την υπερηφάνεια.

Και **όταν λέμε υπερηφάνεια εννοούμε μία μόνιμη κατάσταση υπεροψίας μέσα στον άνθρωπο**. Τον μοναχό τον προσβάλλει υστέρα από πολύ καιρό μόχθου και αγώνα αφαιρώντας του έτσι την πνευματική εργασία της ψυχής.

Ο **Μ. Βασίλειος** θα μας πει ότι είναι αμάρτημα το οποίο και μόνο του είναι αρκετό "*έχθραν ποιήσαι εις Θεόν*". Τα δε αίτια τα οποία το προκαλούν είναι: τα χρήματα, οίκων μεγέθη, τα αξιώματα, η σωματική δύναμις και ευμορφία, η ανθρώπινη σοφία και η φρόνησις.

Τα δε αποτελέσματα είναι: Η πορνεία, η άγνοια και ο σκοτασμός της ψυχής του ανθρώπου. Διώχνει από την ψυχή του ανθρώπου την ενέργεια του Αγ. Πνεύματος και την μετατρέπει σε κατοικητήριο κάθε πονηρού πάθους.

Καταστροφικό πάθος για τον άνθρωπο εκτός από την υπερηφάνεια είναι η πολυλογία, ο φθόνος, η μνησικακία, κ.λ.π.

Η πολυλογία ψυχραίνει την πνευματική φωτιά που ανάβει στην ψυχή μας το Αγ. Πνεύμα.

Ο θυμός ο οποίος είναι μέθη της ψυχής και την κάνει "έκφρονα", δηλαδή, εκτός εαυτής, κάνει τον άνθρωπο "*ιοβόλον θηρίον*", χειρότερο από τον δαιμονισμένο και εμποδίζει την καρδιά του ανθρώπου να γνωρίσει τα μυστήρια του Θεού.

Ο φθόνος είναι έργο του διαβόλου, "*εχθρού επισπορά, αρραβών κολάσεως, εμπόδιον ευσέβειας, στέρησις βασιλείας*". Είναι ακόμη φθορά της ζωής, και διδάσκαλος θεομαχίας, κατά τον **Μέγα Βασίλειο**. Όποιος έχει μέσα του τον φθόνο, έχει μέσα του τον διάβολο.

Η μνησικακία, τέλος, προέρχεται από την ανθρώπινη δόξα. Τα δώρα του Θεού είναι αμετάκλητα. Η μνησικακία όμως γίνεται αιτία να χάσουμε και τις δωρεές του Θεού. Παράδειγμα ο οφειλέτης των μυρίων ταλάντων. Και όπως εκείνος που σπέρνει στα αγκάθια τίποτε δεν μπορεί να κερδίσει, έτσι και ο μνησίκακος δεν έχει κανένα όφελος από την πνευματική ζωή.

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΩΝ ΠΑΘΩΝ

Όπως είδαμε **τα πάθη είναι ασθένεια της ψυχής. Αιχμαλωτίζουν τον άνθρωπο, διώχνουν την χάρη του Θεού από πάνω του, τον απομακρύνουν από τον Θεό και καθιστούν ανέφικτη τη σωτηρία του**.

Για να σωθεί ο άνθρωπος, για να φθάσει στην θέωση, πρέπει να καθαρισθεί από τα πάθη. Η κάθαρσις αυτή από τα πάθη συνιστά την υγεία της ψυχής.

Χωρίς την κάθαρση από τα πάθη η ψυχή δεν θεραπεύεται από την αμαρτία, ούτε αποκτά την δόξα που έχασε με την παράβαση και την πτώση.

Η κάθαρσης βέβαια είναι έργο της θείας χάριτος, **χρειάζεται όμως και την ανθρωπινή συνεργασία για να πραγματοποιηθεί**. **Ο άνθρωπος προσφέρει την θέλησή του και ο Θεός τη χάρη Του**. Όλα μέσα στην Εκκλησία είναι αποτέλεσμα αυτής της χάριτος και της ελευθερίας του ανθρώπου. Διότι όλα είναι θεία και ανθρώπινα μαζί.

Τότε ο άνθρωπος ελευθερώνεται τελείως από τα πάθη, "*όταν ο Θεός επινεύσει*". Γι' αυτό και **ο άνθρωπος πρέπει να παρακαλεί τον Θεό να αφαιρέση το σκέπασμα των παθών που καλύπτει την ψυχή του**. Ο Θεός σέβεται απόλυτα την ελευθερία του ανθρώπου και βοηθά τον άνθρωπο ανάλογα με την προσευχή του.

Τρόποι και μέσα θεραπείας

Βασική προϋπόθεσης για να ξεκινήσει ο άνθρωπος τον αγώνα για την κάθαρση των παθών είναι το **να γνωρίσει καλά το πάθος του**. Αν δεν το γνωρίσει δεν μπορεί

να το θεραπεύσει. Αυτός που αξιώθηκε να δη τον εαυτό του και να γνωρίσει τα πάθη του θεωρείται ανώτερος του "*αξιωθέντος ιδείν αγγέλους*".

Η ησυχία προσφέρει μεγάλη βοήθεια στον άνθρωπο για να γνωρίσει τα πάθη του. Είναι "*αρχή καθάρσεως των παθών*".

Την επίγνωση των αμαρτιών και των παθών ακολουθεί **η μετάνοια**. **Με την μετάνοια ο άνθρωπος έρχεται στο χώρο της ελευθερίας των τέκνων της δόξης του Θεού. Μετάνοια δεν είναι μία παροδική συντριβή από την συναίσθηση διαπράξεως κάποιας αμαρτίας, αλλά μία μόνιμη πνευματική κατάστασης, που σημαίνει σταθερή κατεύθυνση του ανθρώπου προς τον Θεό. Είναι η δυναμική μετάβασις του ανθρώπου από το παρά φύσιν εις το κατά φύσιν. Από την περιοχή της αμαρτίας στο χώρο της αρετής· αποστροφή για την αμαρτία, επιστροφή στο Θεό. Και όπως τονίζει ο αγ. Γρηγόριος ο Παλαμάς "*μετάνοια εστί το μισήσαι την αμαρτίαν και αγαπήσαι την αρετήν εκκλίναι από του κακού και ποιήσαι το αγαθόν*".**

Χωρίς την μετάνοια δεν ωφελεί ούτε η πίστης.

Η μετάνοια γεννιέται στην καρδιά του ανθρώπου από την πίστη και τον φόβο του Θεού. Ο **αββάς Ισαάκ ο Σύρος** παρομοιάζει την μετάνοια με πλοίο. Και όπως δεν μπορεί κάποιος να περάση την θάλασσα χωρίς πλοίο, έτσι δεν μπορεί και κάποιος χωρίς την μετάνοια και τον φόβο του Θεού να περάση την ακάθαρτη θάλασσα των αμαρτιών και των παθών και να φθάση στην αγάπη του Θεού. Αυτήν την θάλασσα μπορεί να την περάση ο άνθρωπος μόνο με το πλοίο της μετανοίας το οποίο έχει για κωπηλάτες τον φόβο του Θεού. Αν οι κωπηλάτες δεν κυβερνούν καλά το πλοίο, ο άνθρωπος καταποντίζεται στην θάλασσα των παθών και δεν φθάνει ποτέ στο θεϊκό λιμάνι της αγάπης του Θεού.

Ο **θείος φόβος** εξ άλλου είναι αυτός που προφυλάσσει τον άνθρωπο από τον χειμώνα των παθών, για να μη χαθεί ο καρπός του αγώνα του, τον οποίον έχει αποκτήσει σε όλη του τη ζωή με κόπο και μόχθο.

Η μετάνοια βέβαια έχει και ορισμένες εκδηλώσεις, απτές αποδείξεις θα λέγαμε, που στην πατερική ορολογία ονομάζονται "*καρποί μετανοίας*". Όλα αυτά φυσικά προκαλούν την κάθαρση της ανθρώπινης ψυχής από τα πάθη.

Πρώτος καρπός της μετανοίας είναι η εξομολόγησις. **Σ' αυτήν ολοκληρώνεται η μετάνοια. Προϋπόθεσις της εξομολογήσεως και της μετανοίας είναι η επίγνωσις των αμαρτημάτων και το ταπεινό φρόνημα.**

Αν ο άνθρωπος δε γνωρίσει τα πάθη και τις αμαρτίες του και δεν ταπεινωθεί, η εξομολόγησή του είναι ανώφελη. **Η εξομολόγησις είναι έκφρασης ταπεινής καρδιάς**. **Όταν η καρδιά σκληρυνθεί τότε ο άνθρωπος δεν ομολογεί ότι είναι αιτία των παθών και των αμαρτιών του ο ίδιος, αλλά προφασίζεται και αιτιάται τους ανθρώπους ή τους δαίμονες ή και ακόμη αυτόν τον ίδιο το Θεό**. Η σωστή εξομολόγησις φέρνει στην καρδιά του ανθρώπου **κατάνυξη**, η οποία είναι απόρροια της αισχύνης αλλά και της παρηγοριάς που ακολουθεί την επίγνωση και την ομολογία των αμαρτιών και την αποδοχή της ευθύνης γι' αυτά.

Οι ιερείς συγχωρούν τις αμαρτίες των εξομολογούμενων και οι έμπειροι πνευματικοί θεραπεύουν τα ανθρώπινα πάθη. Γι' αυτό και **πρέπει οι πνευματικοί πατέρες να είναι υγιείς, "*κεκαθαρμένοι*"** από τα πάθη για να μπορέσουν να θεραπεύσουν σωστά, αλλά και για να αποφευχθεί κάθε ενδεχόμενο να πέσουν οι ίδιοι σε "*μιαρά και βδελυκτά πάθη*".

Στο μυστήριο βλέπει ο άνθρωπος την μοναδική, την απόλυτη, την όντως καθαρότητα, τον Θεό, και ταυτόχρονα συνειδητοποιεί την δική του μολυσμένη και ακάθαρτη ύπαρξη και αμέσως σπεύδει να την καθαρίσει με την εξομολόγηση που μοιάζει με το καθάρισμα του αγρού. Όπως το άροτρο καθαρίζει την γη από τα αγκάθια και τα τριβόλια, έτσι και η εξομολόγησις ανασκάβει και αποβάλλει από την ανθρώπινη καρδιά όλα τα πάθη που κρύβονται μέσα της, την ετοιμάζει να υποδεχθεί τον ιερό σκοπό της χάριτος και την βοηθεί να γίνει κατάλληλη για την καλλιέργεια και την ευφορία των αρετών.

Με την μετάνοια και την εξομολόγηση συνδέονται τρεις ακόμη πνευματικές αρετές: Το πένθος, τα δάκρυα και η αυτογνωσία . Και οι τρεις αρετές αυτές βοηθούν σημαντικά στην κάθαρση από τα πάθη. Με το πένθος και τα δάκρυα φθάνει κανείς στην πεδιάδα "*της καθαρότητος της ψυχής*". Το πένθος και τα δάκρυα είναι αυτά που θανατώνουν εύκολα τα πάθη· η ψυχή δέχεται την ειρήνη των λογισμών και ανυψώνεται στην καθαρότητα του νου.

Ιδιαίτερα το πένθος και η λύπη καταπολεμούν το πάθος της βλασφημίας, ενώ η αυτομεμψία τους λογισμούς της υπερηφάνειας. Γι' αυτό και ο **αββάς Ισαάκ ο Σύρος** συμβουλεύει: "*Όταν έλθει σοι λογισμός της υπερηφάνειας -ότι έφθασες σε κάποια πνευματικά μέτρα - ειπέ· γέρων βλέπε την πορνείαν σου*". Γι' αυτό τονίζει, πρέπει να παρακαλάμε τον Θεό να μας δώσει αυτό το χάρισμα. Αν μας το δώσει "*ου μη αρθή αφ' ημών η καθαρότης έως της εξόδου ημών εκ του βίου τούτου*".

Ο **αγ. Γρηγόριος ο Παλαμάς** ακολουθώντας την γνήσια εκκλησιαστική παράδοση, κρίνει **αναγκαία την υπακοή σε πνευματικό πατέρα**, στον οποίο και πρέπει ο χριστιανός "*να εξαγγέλλη τα πονηρά πάθη της ψυχής*" και να δέχεται την "*πνευματικήν ιατρείαν*".

Η σύνδεσις με πνευματικό πατέρα είναι απαραίτητη για την πνευματική μας τελείωση. Χωρίς την υπακοή στο πνευματικό μας πατέρα δεν είναι δυνατή και η υπακοή μας στον Κύριο. Και χωρίς υπακοή δεν μπορεί να υπάρξη πνευματική πρόοδος και διαφύλαξις από τον εγωισμό και την πλάνη. Μάλιστα στα μοναστήρια υπάρχει το σύνθημα· "*Υπακοή = ζωή, παρακοή = θάνατος*".

Ο αγώνας για την κάθαρση από τα πάθη χρειάζεται φροντίδα και προσοχή . Πρέπει να γίνεται με σύνεση και απαραίτητη γνώση και "*ουχί εν παιγνίω, αλλά τεχνικώς*". Με **επίγνωση των κανόνων, αλλά και των δυσκολιών**. Δεν θεραπεύονται με το ίδιο φάρμακο όλες οι σωματικές ασθένειες. Το ίδιο και οι πνευματικές. "*Παν αρρώστημα τοις οικείοι φαρμάκοις θεραπεύεται*".

Είναι σημαντικό να πολεμά κανείς το πάθος και να το ξεριζώσει όσο ακόμη είναι μικρό και τρυφερό. Αν "*πλατυνθή και περκάση*", είναι πολύ δύσκολο να ξεριζωθεί. Όταν είναι μικρά τα πάθη μοιάζουν με σκύλους που είναι σε κρεοπωλεία και απομακρύνονται μόνον με την φωνή· όταν όμως μεγαλώσουν γίνονται λιοντάρια ασυγκράτητα και επικίνδυνα.

Ο αγώνας αυτός ακόμη χρειάζεται επιμονή και σταθερότητα. Θεωρείται αναγκαία η καθημερινή προσπάθεια για το ξερρίζωμα των παθών. Ενώ η αμέλεια και η ραθυμία έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση των παθών στην καρδιά του ανθρώπου. **Και η πιο μικρή πνευματική εργασία που γίνεται σταθερά και καθημερινά, έχει μεγάλη δύναμη και μπορεί να απαλύνει την σκληρότητα των παθών** . Γι' αυτό **χρειάζεται πρόγραμμα**. Όπως δεν μπορεί να λειτουργήσει κάποια υπηρεσία χωρίς πρόγραμμα, έτσι και ο πνευματικός αγώνας δεν γίνεται ή δε λειτουργεί σωστά χωρίς πρόγραμμα. Χρειάζεται επιμονή και σταθερότητα **μέχρι θανάτου**.

Πρέπει ακόμη ο άνθρωπος να αποφεύγει τις αιτίες των παθών Η απομάκρυνσις αυτή δεν έχει μόνο προληπτικό, αλλά και θεραπευτικό χαρακτήρα. Βοήθα τον άνθρωπο στον αγώνα κατά της καθάρσεως των παθών.**Όταν η επιθυμία βρίσκεται δίπλα στον άνθρωπο, τότε δύσκολα νικάται το πάθος** . Ο αγώνας του είναι διπλός· εσωτερικός και εξωτερικός. Για παράδειγμα, για να πολεμηθεί το πάθος της πορνείας ισχυρό όπλο είναι "*το απέχεσθαι εκ της θέας του προσώπου*". Έτσι κλείνεται το εξωτερικό μέτωπο και μένει μόνον το εσωτερικό.

Για να μπορέση ο άνθρωπος να απομακρυνθεί και να θεραπευθεί από τα πάθη του, πολύ βοηθητικά είναι ακόμη δύο πράγματα: Η ησυχία και η έρημος. Λέγοντας έρημο οι πατέρες, δεν εννοούν μόνο την σωματική απομάκρυνση από τον κόσμο, όσο κυρίως **την εσωτερική απομάκρυνση από τα πράγματα του κόσμου**. Είναι απαραίτητο να αγωνίζεται κανείς "*οπού δ' αν η*" για να ξερριζώση τα πάθη από την ψυχή του.

Η τήρησις των εντολών και οι αρετές.

Η κάθαρσις των παθών είναι τήρησις των εντολών του Θεού. **Σκοπός των εντολών είναι η καθαρότητα της καρδιάς**. Ό,τι σκοπό έχουν τα φάρμακα για το ασθενικό σώμα, τον ίδιο σκοπό έχουν και οι εντολές του Θεού για την άρρωστη από τα πάθη ψυχή. Η αμαρτία μπήκε μέσα μας με την παράβαση των εντολών. Γι' αυτό **δεν πρέπει κανείς να ελπίζει στην κάθαρση της ψυχής χωρίς την τήρηση των εντολών**.

Η εργασία των εντολών είναι αυτή που θεραπεύει και δυναμώνει την ασθενή ψυχή, την ανακαινίζει και την εξαγιάζει.

Η σημαντικότερη όμως ωφέλεια που προκύπτει από την τήρηση των εντολών είναι ότι με αυτήν βοηθείται ο άνθρωπος στην απόκτηση των αρετών. **Κάθε πάθος καταβάλλεται και καταπολεμείται με την αντίστοιχη αρετή**.

Η απόκτησης των αρετών γίνεται σταδιακά, διότι **η μία αρετή εξαρτάται από την άλλη**. Υπάρχουν σωματικές αρετές, όπως η ελεημοσύνη, η νηστεία, η αγρυπνία και ψυχικές αρετές, όπως η αγάπη προς τον πλησίον, η ταπεινοφροσύνη, η αυτομεμψία, και όσες εκτελούνται από την ψυχή. Η σωματική αρετή καθαρίζει το σώμα από την ύλη των παθών, ενώ η ψυχική αρετή φέρνει ταπείνωση στην ψυχή και την καθαρίζει από τους μάταιους λογισμούς.

Την σημαντικότερη λοιπόν βοήθεια στον αγώνα εναντίον των παθών την προσφέρουν οι αρετές. **Και η ενθύμηση μόνον ενός αγίου ανθρώπου βοηθάει πολύ στον αγώνα**.

Δύο από τις σημαντικότερες αρετές είναι η **πίστις** και η **ταπείνωσις**.

Η πίστις αποτελεί το φως της διανοίας, το οποίο διώχνει το σκοτάδι των παθών. Χωρίς την πίστη ο νους του ανθρώπου είναι διασκορπισμένος στα πράγματα του κόσμου. Με την πίστη συγκεντρώνεται και βρίσκει την ειρήνη και την γαλήνη των λογισμών.

Σημαντική είπαμε ότι είναι η προσφορά της ταπεινώσεως στον αγώνα κατά των παθών. Αυτός που απέκτησε την ταπείνωση στην καρδιά του έγινε νεκρός για τον κόσμο. Και αυτός που νεκρώθηκε για τον κόσμο νίκησε και τα πάθη.**Όποιος έχει ταπείνωση εξουσιάζει τα πάθη χωρίς κόπο**. Γι' αυτό και τονίζει ο **αγ. Ιωάννης της Κλίμακος**: "*Ουκ ηγρύπνησα, ουκ ενήστευσα, αλλ' εταπεινώθην και έσωσέ με Κύριος*". **Στην πορεία της αυθεντικής πνευματικής ζωής προηγείται η**

ταπείνωσης και ακολουθούν τα έργα.

Η Άσκησις

Την κορύφωση του αγώνα για την κάθαρση από τα πάθη αποτελεί η άσκησις. **Η χριστιανική ζωή είναι μία ζωή ασκήσεως**. Αν θέλεις να γίνει η καρδιά σου τόπος των μυστηρίων του καινού αιώνος, πρώτα θησαύρισε σωματικά έργα, νηστεία, αγρυπνία, προσευχή, μελέτη των Γραφών και με αυτά αγωνίσου εναντίον των παθών.

Πρέπει κάποιος να αρχίση από την **νηστεία** που είναι φίλος της σωφροσύνης, ενώ η γαστριμαργία είναι η αρχή των κακών. Η νηστεία είναι η αρχή της οδού του χριστιανισμού. Ακόμη είναι **η μητέρα της προσευχής**.

Προσευχή και νηστεία αποτελούν δύο ισχυρά όπλα στον αγώνα μας εναντίον των παθών. Η προσευχή, και μάλιστα η μονολόγιστη ευχή, το "***Κύριε, Ιησού Χριστέ, ελέησόν με***" είναι ο πιο βέβαιος φύλακας του νου, που διασκορπίζει τα νέφη των παθών από την ψυχή του ανθρώπου.

Αν το πρώτο πάθος είναι η φιλαυτία, τότε η πρώτη αρετή είναι η περιφρόνησις της αναπαύσεως. Η σωματική ανάπαυσις και η αργία καταστρέφουν την ψυχή του ανθρώπου, ενώ **ο κόπος και οι δυσκολίες την καθαρίζουν από τα πάθη.** Μαζί με την σωματική άσκηση απαραίτητη είναι και η αυτοσυγκέντρωσις για να γνωρίσει κανείς τα κρυμμένα πάθη του. Όταν ο άνθρωπος βρίσκεται αντιμέτωπος με τα όσα προκαλούν την άνεση και την ανάπαυση, αναγκαστικά βρίσκεται αντιμέτωπος με τις ανάλογες επιθυμίες που γεννιούνται από αυτά. Πρέπει λοιπόν να απομακρυνθεί από τις αιτίες της αναπαύσεως για να μπόρεση να καθαρισθεί από τα πάθη.

Άλλες πνευματικές εργασίες

Εκείνα που μας βοηθούν ακόμη στο έργο μας αυτό είναι η μνήμη του θανάτου, η ελεημοσύνη, η σιωπή, η μνήμη του Θεού, η συναναστροφή με αγίους ανθρώπους και η μελέτη του Λόγου του Θεού.

Η **μνήμη του θανάτου** αποτελεί δεσμό των σωματικών μελών. Θέτει τον άνθρωπο σε πνευματική εγρήγορση.

Τα πάθη εκριζώνονται και θεραπεύονται με την αδιάλειπτη **μνήμη του Θεού**. Όταν

η μνήμη του Θεού κυριεύση την ψυχή, εξαφανίζεται κάθε μάταια μνήμη από την καρδιά. Γι' αυτό και τονίζει ο **αγ. Γρηγόριος ο Θεολόγος**· "*Μνημονευτέον Θεού μάλλον ή αναπνευστέον*". Και κάποιος άλλος από τους Πατέρες· "***Νους που απομακρύνεται από τον Θεό γίνεται ή σαν θηρίο ή σαν δαίμονας***".

Η **συναναστροφή με αγίους ανθρώπους** αυξάνει την πνευματική γνώση, ξερριζώνει τα πάθη, κατακοιμίζει τους αισχρούς λογισμούς.

Η **ελεημοσύνη** εξ αλλού αποτελεί θεραπευτικό φάρμακο εναντίον των παθών. Ο ελεήμων άνθρωπος γίνεται **ο ίδιος ιατρός της ψυχής του**. Διότι και η ελεημοσύνη ως βίαιος άνεμος διώχνει μέσα από την ψυχή του ανθρώπου την σκότωσι των παθών. **Κανένα πράγμα δεν μπορεί να ελευθερώση τον άνθρωπο από το σκληρό πάθος της υπερηφάνειας, όσο το να επισκέπτεται και να βοηθάει αυτούς που βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση σωματική ή πνευματική**.

Ισχυρότατο όπλο στον αγώνα αυτόν είναι η **μελέτη των θείων Γραφών**. Η μελέτη αυτή βοήθα στην κάθαρση του νου από τους αισχρούς λογισμούς και από τις ενθυμήσεις των προηγουμένων αμαρτημάτων. **Τίποτε άλλο, τονίζει ο αββάς Ισαάκ ο Σύρος, δεν μπορεί να δίωξη από την ψυχή του ανθρώπου τις ενθυμήσεις της παλιάς ακολασίας και να κατακαύση τους λογισμούς που δημιουργεί η ακολασία, όσο η μελέτη της αγ. Γραφής.**

Η διαρκής μελέτη της αγ. Γραφής και του βίου των άγιων φωτίζει την ψυχή. Προφυλάσσει τον άνθρωπο από τα πάθη και του ενισχύει τον πόθο του Θεού. Έτσι ο άνθρωπος φθάνει στην καθαρότητα της ψυχής και αισθάνεται ντροπή για τα πάθη και για τις αιτίες των παθών.

Η σιωπή τέλος είναι ιδιαίτερα ωφέλιμη στην πνευματική πορεία του ανθρώπου. "*Υπέρ πάντα την σιωπήν αγάπησον*", διότι προξενεί μεγάλη πνευματική καρποφορία. Με την σιωπή έρχεται η ειρήνη των λογισμών, καθαρίζει ο νους του ανθρώπου από οποιαδήποτε εμπαθή κίνηση. Αποφεύγει ο άνθρωπος πολλές αμαρτίες, όπως το ψέμα, την κατάκριση, την καταλαλιά, και αποκτά την δυνατότητα να ερμηνεύει τα μυστήρια του Θεού.

Με την θεραπεία του νου από τους εμπαθείς λογισμούς και της καρδίας από τα εσωτερικά πάθη, ολοκληρώνεται το έργο της καθάρσεως. Ο άνθρωπος θεραπεύεται από τα πάθη, ελευθερώνεται από την δουλεία των παθών και αποκτά την καθαρότητα.

Απαλλαγμένος από τα πάθη του ο άνθρωπος αποκτά την ειρήνη των λογισμών. Και σημείο ότι η ψυχή του ανθρώπου άρχισε να αποκτά την καθαρότητα είναι τα πολλά δάκρυα τα οποία ρέουν αβίαστα.

Νικώντας ο άνθρωπος τα πάθη απομακρύνεται από την ψυχοφθόρο φιλαυτία και δέχεται στην ψυχή του την χάρη και ειρήνη του Θεού. Αισθάνεται ζωντανή τη νίκη κατά της αμαρτίας και του κόσμου. Αλλ' ακόμη και τη νίκη κατά του θανάτου. Έτσι φθάνει στο λιμάνι της **αγάπης του Θεού**.

(ΕΚΔΟΣΙΣ ΣΥΝΟΔΙΑ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ, ΝΕΑ ΣΚΗΤΗ – ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: paraklisi.blogspot.gr*)*